ពូថៅលើភ្នំ១ថ្ងៃឱ្យបានកំពស់១ម៉ែត្រ ទទឹង០,៨០ម៉ែត្រទើបបានសុខខ្លួន ។ បើមិនបានទេនឹងត្រូវទណ្ឌកម្មដោយវាយដល់សន្លប់ក៏មាន,ដល់ស្លាប់ក៏មាន ។ បើវាយមិនស្លាប់ទេ,គេយកទៅដាក់គុកងងឹតពី១០ថ្ងៃទៅ១៥ថ្ងៃទទួលទានបាយសាបរហូតទើបឱ្យរួចទោសបាន ។ ទី២ក្រុមនេះត្រូវមុជទឹកកាច់ផ្កាថ្មនៅបាតសមុទ្រឱ្យបានច្រើន ក្នុងជម្រៅទឹកប្រហែល៣ឬ៤ម៉ែត្រ ។ បើមិនបានទេ តម្រួតខាងលើយកថ្នោលដែលខាងចុងមានចំពាមពីរចាក់ត្រង់កឬស្កាដោយជ្រមុជទៅក្នុងទឹកឱ្យខំកាច់ថ្មឱ្យបាន ទើបវាព្រមឱ្យឡើងមកលើសាឡាង ។ បើមិនបាន,គេមិនឱ្យឡើងទេ,ណាប្ញយរងាផង ,ឈ្លក់ទឹកផឹកទឹកប្រៃជាតិអំបិលផង ។ ទី៣_ពួកកិនស្រូវក្នុងរោងត្រូវកិនឱ្យបានជាអង្ករសផង អង្ករក្រហមផង ដោយត្បាល់កិនដោយដៃដូចជាគេធ្លាប់ប្រើនៅស្រុកយើងពីដើម ។ ក្នុងត្បាល់កិនមួយបនុស្សទោស៣នាក់គឺ២នាក់កិន,ម្នាក់នាក់ចាក់ស្រូវ ។ ធ្វើការពីម៉ោង៧ដល់ម៉ោង១១ព្រឹក ទើបឈប់សម្រាកទទួលទានបាយ, រួចចាប់ធ្វើពេលល្ងាចពីម៉ោង១៣ដល់ម៉ោង១៧ទើបឈប់ ។ វេទនាណាស់!នៅពេលនៅពេលធ្វើការក្នុងរោងកិនស្រូវ, គេឃើញតែអង្កាមនិងកន្ទក់ហុយហើរព្រោងព្រាតប្រឡាក់ស្រមកពេញទាំងខ្លួន រកមើលមុខមាត់អ្វីមិនឃើញទេ ពីព្រោះកន្លែងនីមួយៗមានត្បាល់កិនច្រើនពី៣០ទៅ៤០ ហើយគ្មានការពារសុខភាពគឺគ្រាន់តែហែកខោអាវចាស់យកមករុំបិទច្រមុះកុំឱ្យកន្ទក់វាចូលប៉ុណ្ណោះ, ប៉ុន្តែចំណែកខាងភ្នែកបិទមិនកើតទេ ជាហេតុនាំឱ្យមានជំងឺភ្នែក ។ ខ្លះចូលទៅធ្វើការរោងកិនស្រូវបានតែ៤_៥ថ្ងៃក៏ឈឺភ្នែកហើមពោររហូតដល់មានខ្ទុះ,ទើបគេឱ្យទៅព្យាបាលនៅមន្ទីរពេទ្យខាងក្រៅ ។ ដល់ជាទៅ,បើមានវាសនា,គេបញ្ជូនទៅធ្វើការនៅកន្លែងផ្សេងទៅ ។ បើឥតភ័ព្វ,គេឱ្យមកធ្វើការនៅរោងកិនស្រូវដដែលទៀត,ជាហេតុនាំឱ្យរោគពបីភ្នែករើរឹតតែខ្លាំងទៀត, ជួនណាបណ្តាលឱ្យភ្នែកនោះខ្វាក់ក៏មាន, ទើបផ្លាស់ឱ្យទៅកន្លែងពុះឫស្សី,បិតផ្តៅធ្វើកៅអី,ធ្វើកញ្ជ្រែង ឬរបស់អ្វីតាមគេតម្រូវឱ្យធ្វើ ។ មិនមែនថាខ្វាក់ហើយឱ្យរួចខ្លួនឥតធ្វើការនោះទេ ។ សូបជម្រាបថាក្នុងឆ្នាំ១៩៤២នោះ,ស្រុកទេសកំពុងកើតចម្បាំង,រកថ្នាំសង្កូវអ្វីគ្មានទេ,ក្រណាស់ ។ នៅកោះត្រឡាចពេលនោះ,គឺនីន១គ្រាប់៣០រៀលរកមិនបានផង ។ ហេតុនេះហើយ,សេចក្តីវេទនាគ្រប់បែបយ៉ាងត្រូវតែមានដល់បនុស្សទោសទាំងនោះតាមយថាកម្មដេកចាំតែស្លាប់មួយមុខប៉ុណ្ណោះ។បើមានកើតរោគរាកឬប្លូស,គេនាំបនុស្សនោះទៅព្យាបាលឯផ្ទះពេទ្យ , គ្រូពេទ្យបារាំងជំនាន់នោះ , វាយកទឹកសមុទ្រមួយកំប៉ុងពីក

ដោះគោមកឱ្យផឹក,បើកអ្នកជំងឺ នោះមិនផឹកទេ,វាវាយបង្ខំឱ្យផឹក ។

ឯមនុស្សទោសដែលវាប្រើបង្ខំឱ្យធ្វើការវាឥតមានត្រាប្រណី ឱ្យឈប់សម្រាកអ្វីបន្តិចឡើយ គឺប្រើឱ្យធ្វើការទាល់តែដល់ម៉ោងទើបឱ្យឈប់ប្រៀបបាននឹងគ្រឿងចក្រ(ម៉ាស៊ីន) ដូចជាកន្លែង កិនស្រូវជាដើម ។

ពួកទី៤_គឺពួកនេសាទត្រីសមុទ្រ ។ នៅវេលាម៉ោង៣ទាបភ្លឺ,គេឱ្យចេញទៅដឹកអួននៅសមុទ្រ,មានតម្រួតពីរបីតាមទៅផង ។ ក្នុងទូកមួយមានមនុស្សពីរ១០នាក់ទៅ១២នាក់តាមចំនួនទូកធំតូចមិនកំណត់ស្រេចតែលើបញ្ជារបស់នាយតម្រួត ។ បើអាកាសល្អឥតភ្លៀវខ្យល់,ទូកត្រូវចេញច្រើន,បើអាកាសប្រកបដោយភ្លៀងខ្យល់វិញ,គេឱ្យទូកតិចទៅនេសាទ ។ បើមងជាប់នឹងផ្កាថ្មនៅបាតសមុទ្រ, គេបង្គាប់ឱ្យមនុស្សទោសលោតទៅមុជចុះទៅដោះឱ្យរួចឥតអាណិតអាសូរថាគ្នាត្រូវរងារដោយខយល់ផងដោយទឹកផងទេ ។ ក្នុងពេលមុជទឹកទៅដោះមងនោះជួនណាមុតដៃនឹងផ្កាថ្មក៏មាន, ជួនណាប្រទះនឹងសត្វបបែលវាយកកន្ទុយវាចាក់ត្រូវដៃបណ្តាលឱ្យចុកចាប់ឈឺផ្សា ប្រៀបបាននឹងពិសពស់វែកដូច្នេះឯង,ហើយត្រូវរងទុក្ខឈឺចាប់រហូតដល់ពេលត្រឡប់មកវិញ,ទើបគេឱ្យព្យាលឯមន្ទីរពេទ្យ,ជួនណាមនុស្សទោសគ្នាឯងរកថ្នាំអាយ ដូចជាស្មៅឬស្លឹកឈើព្រៃផ្សំលាបបិទមុខឱ្យក៏មាន ហើយនឹងបណ្តាលឱ្យដៃរបួសនោះស្វិតដោយត្រូវដាច់សរសៃឈាម ។ មានពេលខ្លះមុជចុះទៅប្រទះនឹងសត្វឆ្លាមវាកាត់ដាច់ដៃជើងពិការមួយជីវិតក៏មាន ។

ចំណែកមនុស្សទោសពួកទី៥ ផ្នែកកាប់ឈើលើខ្នងភ្នំនោះច្រើនមានគ្រោះថ្នាក់ដូចតទៅ ៖

កាលណាកាប់ឈើហ៊ុបធំៗលើភ្នំបានហើយ គេត្រូវធ្វើផ្លូវសម្រាប់អូសឈើហ៊ុបនោះទម្លាក់ទៅក្នុងសមុទ្រ ដើម្បីចងជាក្បូននាំទៅកាន់រោងអារឈើនៅកន្លែងផ្សេងទៀត ។ លុះធ្វើផ្លូវរួចហើយ គេចងទាក់ឈើនោះដោយខ្សែពួរ ហើយនាំគ្នាអូសទម្លាក់ពីលើភ្នំមកជើងភ្នំ ។ មានឈើខ្លះប្រវែងជាង១០ម៉ែត្រ ក្នុងពេលអូសវាវាត់ចុះវាត់ឡើងទៅបុកដើមឈើក្បែរផ្លូវក៏មានជួនជ្រុលលឿនខ្លាំងពេកទៅកិនសង្កត់ឬបុកមនុស្សទោស ដែលគេចមិនទាន់បណ្តាលឱ្យបាក់ដៃ បាក់

ជើងឬក៏កិនស្លាប់មួយនាក់ ឬពីរបីនាក់នៅនឹងកន្លែងក៏ច្រើនគួរឱ្យវេទនាក្រៃលែងឯកន្លែងដែលកាប់ឈើជាកន្លែងចាញ់ខ្លាំងផងទៀត បើមានកន្លែងណាមានឈើច្រើន មនុស្សទោសត្រូវទៅដេកនៅនោះយូរថ្ងៃដើម្បីកាប់ឈើឱ្យទាល់តែបានច្រើនដើម ។ ពេលដេកក្នុងព្រៃឥតមុងត្រូវមូសខាំផងទៅជាមានជំងឺគ្រុនចាញ់បណាដាលដល់ស្លាប់ក៏មាន ។ ឯចាញ់នោះបណ្ដាលមកពីមូសខាំផងបណ្ដាលមកពីព្រៃឈើធំអាប់អួរឥតមានអាកាសល្អផង ។

ទី៦.ក្រុមធ្វើអំបិល ក្រុមនេះជាមនុស្សទោសស្រាលសឹងតែជាមនុស្សឥតទោសធម្មតាយួនហៅថា«ទោសល្អ»គឺមនុស្សដែលមានទោសជាប់គុកបីដងក្នុង១ជីវិតខ្លួន នៅពេលដែលរួចទោសគេឱ្យទៅធ្វើអំបិល ។ ការរស់នៅនៃមនុស្សទាំងនេះដូចជាមនុស្សទោសដែរ ប៉ុន្តែឥតទោសទេ ប៉ុន្តែនៅកោះត្រឡាច គេខ្លាចមនុស្សពួកនេះ ណាស់ត្បិតវាចេះលួចដោយប៉ិនប្រសប់ណាស់គឺវត្ថុអ្វីក៏វាលួចដែរ តាំងពីខោអាវប្រាក់កាសជាដើមហើយមានពុតត្បុតផង ។

អ្នកទោសស្រាលធ្វើការស្រាលនោះគឺក្រុមធ្វើបោយបារាំង, គឺបម្រើនៅតាមផ្ទះបារាំង ។ មួយក្រុមទៀតសម្រាប់ធ្វើម្ហូបឱ្យបារាំង ។ មនុស្ស ទោសទាំងពីរពួកនេះ មានតែជាតិយួនទេ ខ្មែរយើងឥតបានធ្វើទេ ។

មួយក្រុមទៀតសម្រាប់ឡធ្យូង ដុតឡដែលជាការមិនជាលំបាកប៉ុន្មានទេ ពីព្រោះអុសសម្រាប់ដុតធ្យូងមានស្រាប់ ឯដីសម្រាប់ធ្វើឥដ្ឋក៏មានស្រាប់ដែរគឺគ្រាន់តែជាន់ដីនោះឱ្យម៉ត់បន្តិចរួចសូនដុំៗ រួចគប់ចូលក្នុងពុម្ពកៀស ឱ្យស្មើគោះឱ្យធូរបន្តិចរួចលើកពុម្ពឡើង ក៏បានទៅរូបរាងឥដ្ឋហើយយកទៅហាលឱ្យស្ងួតហើយយកទៅរៀបក្នុងឡ ទើបដុតឱ្យឆ្អិនទៅជាការស្រេច ។ ក្រុមនេះ មានពេលទំនេរច្រើនតែកាលធ្វើការរួចហើយនាំគ្នាផឹកតែជជែកគ្នាលេង,មានផ្ទះតូចល្មមនៅរៀងខ្លួន ហៅថាផ្ទះតៀម ឥតនៅជាមួយគេក្នុងគុកទេព្រមទាំងមានពេលទំនេរ ទៅរកចាប់ត្រីសមុទ្រយកមករអាស្រ័យបានទៀត ។

ក្រុមមួយទៀតសម្រាប់ធ្វើចំការ ។ គេចែកដីឱ្យ២៥ រង គេឱ្យដាំសាឡាត,ខាត់ណា,ស្ពៃ,

បន្លែផ្សេងៗ ,តាបតែគេតម្រូវឱ្យដាំ ។ ក្នុងមួយអាទិត្យ ,រដ្ឋការកណ្ដាលគេបើកអង្ករត្រីងៀតឱ្យក្រុងរេកទៅផ្ទះរៀងខ្លួន,ដាំស្លទទួលទានខ្លួនឯង ។ ពួកនេះមាន ផ្ទះនៅក្រៅគុកដែរមានការរស់នៅធូរព្រួពោយសប្បាយគ្រាន់បើ មានរបស់របរប្រើប្រាស់ច្រើន ខាងគ្រឿងបរិភោគក៏ បរិបូណ៌ ។

ឯមួយក្រុមទៀតជាក្រុមគិញហៅថាក្រុមស៊ីស្សៀក,ជាក្រុមដើរស៊ើបការណ៍ចាប់ចង ដូចក្រុមគិញសម្ងាត់ខាងរដ្ឋការដែរ ។ ក្រុមនេះមានគ្នាច្រើនចំនួន៣០០ទៅ៤០០នាក់ហើយច្រើនតែជាជាតិខ្មែរ ។ គឺជានយោបាយបំបែកបំបាក់ដើម្បីត្រួតឱ្យបានស្រួល របស់បារាំងដែលឱ្យខ្មែរចាប់យួនធ្វើបាបតាមចិត្ត,មិនខុសពីជាតិខ្មែរយើងធ្វើជាភ្នាក់ងារក្រុមសម្ងាត់បារាំង ហើយធ្វើទារុណកម្មដល់ជាតិឯងឡើយ ។ ប្រដាប់សម្រាប់ធ្វើទារុណកម្មមាន ច្រើនបែបដែលមនុស្សតែងខ្លាចរអាគ្រប់គ្នា ។ ឯរបៀបធ្វើទារុណកម្មមានដូចតទៅ :

១-គេចាប់មនុស្សទោស ដែលប្រព្រឹត្តខុសឱ្យមានទោសមួយជាន់លើទោសចាស់ទៀតទៅធ្វើទារុណកម្ម ដោយចងស្លាបសេក(ចងដៃផ្តោបគ្នាទៅខាងក្រោយ) ហើយយកទៅចងភ្ជាប់នឹងចុងខ្សែម្ខាង ,រួចយកចុងខ្សែម្ខាងស៊កទៅក្នុងរ៉កកម្ពស់២ម៉ែត្រទៅ៣ម៉ែត្រ ទើបគេទាញចុងខ្សែរ៉កឡើងលើ ដើម្បីឱ្យជើងផុតពីដីប្រហែលកន្លះម៉ោង ទើបគេសួរចម្លើយតាមអំពើដែលខ្លួនប្រព្រឹត្តខុស ។ បើប្រកែក គេទាត់ឬដាល់ពោះទាល់តែសន្លប់ក៏មាន,ដល់ស្លាប់ក៏មាន ។ ជួនឆ្លើយតាមសំណួរគេមិនបានសព្វ ក៏គេវាយដែរ តែមិនដល់ការប្រកែកដាច់អង្គការឡើយ ។ លុះគេលែងមកវិញបានប្រហែល១០ឬ១៥ថ្ងៃក៏ឈឺស្លាប់ទៅ ដោយបណ្ដាលមកពីឈឺពោះ ឈឺពោះវៀន ដែលគេប្រហារនោះហើយដែលគ្មានថ្នាំអ្វីមើលខ្លួនឱ្យជាផង ។

២-គេឱ្យមនុស្សទោសស្រាតនៅខ្លួនទទេ ហើយឱ្យដេកផ្ងារលើតុវែងមួយ ដែលមានខ្សែចងសំបុងពីលើពិតានមក ហើយយកចុងម្ខាងនោះចងស្វាសឱ្យមាំយ៉ាងតឹងឬគេច្របាច់ស្វាសយ៉ាងខ្លាំងក្នុងការសួរចម្លើយ ។ បើមនុស្សនោះឆ្លើយប្រាប់តាមត្រង់ទៅគេស្រាយលែងភ្លាម ។ បើប្រកែកពុំព្រមឆ្លើយប្រាប់ហេតុពិត គេចងស្វាសឱ្យតឹងជាងមុនហើយទាញចុងខ្សែនោះឡើង

លើបន្តិច ។ សូមមិត្តពិចារណាមើល ! តើវាឈឺយ៉ាងណា ? យើងទ្រាំបានទេ ? ជួនណាពៅជាសន្លប់ ។ តពីនោះទៅក៏រស់មិនបានយូរដែរ ។ ឯស្នាមនោះឈឺគ្រាំគ្រាកែមិនឡើងទេ នៅរបេកសុទ្ធតែឈាម ឬខ្ទុះក៏មាន, ជួនណានោមមិនចេញក៏មានឥតឱសថអ្វីព្យាបាលទេ ។ តពីនេះ,គេរបេកទៅដាក់គុកងងឹតទៀតចំនួន១០,១៥ឬ៣០ថ្ងៃតាមទោសស្រាលឬធ្ងន់ ។

៣.គេឱ្យមនុស្សទោស ដែលមានទោសលើទោសនោះរង្គុយសណ្ដូកជើងហើយរបេកឃ្នាបធ្វើដោយឈើថ្នឹក ឬឈើបែងសំរ៉ែតដែលគេចងភ្ជាប់គ្នានៅចុងម្ខាង ទុកឱ្យច្រហកចុងក្រោងយកមកសឹកប្រហាកកជើងម្ខាងចូលក្នុងឃ្នាបនោះ ហើយគេរឹតចុងឃ្នាបបន្តិចម្ដង១ទើបគេសួរចម្លើយ ។ បើមិនព្រមឆ្លើយ គេរឹតឃ្នាបឱ្យរឹតតែតឹងឡើង១ ។ មនុស្សទោសនៅកោះត្រឡាចខ្លាចឃ្នាបនេះណាស់ ពីព្រោះវាហើមកជើងហើយត្រូវចូលដេកពេទ្យ ហើយត្រូវតែកាត់ជើងចោលទៀតត្បិតពុំមានឱសថអ្វីព្យាបាលឱ្យជាបានឡើយដោយស្រុកកំពុងកើតចម្បាំងគ្មានថាំសង្កូវអ្វីទេ ។

ចំណែកឯគ្រូពេទ្យជាតិបារាំងក្ដី ជាតិយួនក្ដីដែលមកធ្វើការឯកោះត្រឡាច ហាក់បីដូចជាមករៀនកម្មសិក្សាបន្តវិជ្ជាពេទ្យឱ្យបានជំនាញពូកែដែរ ត្បិតអាចនឹងវះកាត់ឬធ្វើអ្វីតាមអំពើចិត្តឥតនរណាឃាត់ឃាំងឡើយ ហើយឥតមាននរណាតវ៉ាផង ត្បិតមនុស្សនោះគេទុកដូចជាសត្វចង់ស្លាប់ឬពិរាពិការប៉ុន្មានក៏គេឥតឈឺក្បាលអាណិតអាសូរឡើយ ។ គេធ្វើការនៅនេះដូចជាគេនៅបង្រៀនវិជ្ជាពេទ្យឱ្យរឹតតែពូកែឱ្យមានការពិសោធន៍ច្រើនរៀនក្នុងវិជ្ជារបស់គេ ។ បើជំងឺត្រូវមើលដោយឱសថជា ក៏គេត្រូវតែវះកាត់ដែរ ។

គិតទៅកោះត្រឡាចនេះជាកោះឧក្រិដ្ឋ សម្រាប់សម្លាប់មនុស្សតែម្ដង ។ រឿងដែលអ្នកជាប់ទោសមុនគេបាននិយាយនេះ ធ្វើឱ្យខ្ញុំនឹកភ័យព្រួយចំពោះជោគវាសនាខ្លួនឯងខ្លាំងណាស់ ! មិនដឹងជានឹងទទួលទោសរបៀបណាទេ ក្នុងចំណោមមហន្តទោសទាំងនោះ... ។

***

-៨-

ជីវភាពនៅគុកកោះត្រឡាច

ក្នុងពេលឃុំសម្រាក១៥ថ្ងៃនោះ គេឱយទទួលទានម្ហូបអាហារគ្រប់គ្រាន់ដោយហេតុថាកន្លែងដែលសម្រាកនោះជាកន្លែងព្យាបាលជំងឺ គេត្រូវថែរក្សាឱ្យបានស្រួលមានកម្លាំងកំហែងសិនអាហារក៏ឱ្យទទួលទានបរិបូណ៌គឺមានម្ហូបធ្វើដោយត្រីសមុទ្រ, ស៊ុតមាន់,សាច់សត្វល្មេចក៏មានដែលគេយកទៅស្ងោរស្លឹកថ្នឹងឬស្លឹកទ្រមូងតាមតែអ្នកធ្វើម្ហូបគេលៃលក ឃើញឆ្ងាញ់ពិសាជាងម្ហូបនៅគុកព្រៃនគរ ។ ឯបាយក្រហមក៏ឱ្យច្រើនបរិភោគមិនអស់ ។ ក្រោយពេលបាយព្រឹកនាំគ្នាសម្រាក រួចនាំគ្នានិយាយលេងកម្សាន្តពីនេះពីនោះ មានរឿងប្រលោមលោកជាដើម ។ ក្រោយពេលបាយល្ងាចគេដាក់ខ្នោះជើងទាំងពីររហូតដល់ព្រឹកឡើងប្រហែលម៉ោង៦ ទើបគេឱ្យបរិភោគបបររនិងត្រីកញ្ចុះប្រៃចៀន ។

លុះសម្រាកគ្រប់១៥ថ្ងៃហើយ ទើបឃើញនាយតម្រួត៤-៥នាក់មកបើកទ្វារបញ្ចេញពួកយើងខ្ញុំទៅក្រៅទាំងអស់ឱ្យឈរជាជួរដើម្បីនាយតម្រួតធំគេត្រួតមើលសិន ,ទើបគេឱ្យដើរជាពីរជួរឆ្ពោះទៅគុកធំ ដែលមានទំហំធំជាងគុកសម្រាកនោះមួយជាពីរ ហើយនឹងធំជាងគុកនៅភ្នំពេញទៅទៀតហើយដែលមានមនុស្សជាង ៤.០០០០នាក់រស់នៅទីនោះ ។ គុកនោះគេហៅថា *គុកបម្រុង* គឺជាកន្លែងដែលគេត្រូវជ្រើសរើសបែងចែកអ្នកទោសឱ្យទៅធ្វើការនៅកន្លែងដទៃទៀតឆ្ងាយៗក្នុងនាទីកោះត្រឡាច ។

គ្រាដែលទៅដល់គុកធំនេះ ,ក្រោយពីបានចំណែកកន្ទេលចចូត១ម្នាក់ហើយ,គេបញ្ជូនទៅក្នុងសាលទី៦ក្នុងបណ្ដាសាលទាំង១០នៃគុកធំនោះនៅវេលាប្រហែលម៉ោង៩ព្រឹក ។ លុះសម្រាកបានបន្តិចក៏ដល់ពេលបាយថ្ងៃត្រង់ហើយឮសូរគេវាយស្គរទូង១ សូរមនុស្សនិយាយគ្នាអ៊ូរអរខាង

ក្រៅនៅខាងមុខគុក ។ មិត្តខ្ញុំបានប្រាប់ខ្ញុំថា នេះជាពេលដែលមនុស្សទោសត្រឡប់ពីធ្វើការវិញ ។ ក្រោយនោះបន្តិច ទើបឃើញតម្រួតមកបើកទ្វារបញ្ចេញយើងខ្ញុំទៅក្រៅ ,ឱ្យអង្គុយជាក្រុមក្នុងមួយក្រុម៦នាក់ ។ គេដាក់ស្នូកបាយធំៗ មានចានគោមធំមួយ,ត្រឡោកដូង៦-៧ព្រមទាំងចង្កឹះ១បាច់ផង មានកូនចានតូចមួយដាក់ទឹកត្រី ។ ឯម្ហូបមានតែត្រីកញ្ចុះចៀនមួយមុខគត់ ត្រីកញ្ចុះនោះស្អុយពុកមិនដឹងពីកាលណាទេ ។ ក្រោយពេលដែលបរិភោគ ហើយគេបញ្ជូនទៅគុកវិញនៅវេលាប្រហែលម៉ោង១០កន្លះ ។

នៅពេលនោះ ,ខ្ញុំសង្កេតឃើញមនុស្សទោស ខ្លះសម្រាកខ្លះនិយាយគ្នាលេង ខ្លះលេងចត្រង្គ,លេងវែក ។ ចម្លែកតែត្រង់មួយក្រុមទៀតឃើញខំរៀនអក្សរអង់គ្លេស , បារាំង ,រុស្ស៊ីជាដើម ។ ក្នុងមួយក្រុមៗប្រហែល៥-៦នាក់ប៉ុណ្ណោះ ។ គេយកកំបោរសធ្វើជាដីសសរសេរនៅលើឥដ្ឋបេតុងដែលជាកន្លែងដេកនោះឯង ។ ខ្ញុំបានសង្កេតម៉្យាងទៀត ឃើញច្រើនតែជាតិយួនដែលជាក្រុមអ្នកនយោបាយដែលហៅថា ពួកយៀកមិញ ។ ពួកនេះគេអប់រំគ្នាគេជានិច្ចពីរឿងនយោបាយគឺធ្វើយ៉ាងណាឱ្យក្រុមគេខំ តស៊ូតាមផ្លូវចិត្ត កុំឱ្យភ្លេច ។ មួយទៀតក្រុមនេះចូលចិត្តខំព្យាបាលអប់រំមនុស្សទោសធម្មតា (droit commun) ដែលពុំមែនទោសនយោបាយមានទោសចោរកម្មជាដើម ឱ្យចូលចិត្តលុះក្នុងការណែនាំរបស់គេ ,ឱ្យយល់នូវឧត្តមគតិល្អ ,ឱ្យដើរតាមផ្លូវត្រូវឆ្ពោះទៅរកសេចក្តីចម្រើនល្អតលាស់ ។ ប៉ុន្តែនៅមានមនុស្សទោសខ្លះដែលប្រកាន់អស្មិមានះរឹងរូសពុំយកតាមដំបូន្មានល្អជាច្រើនដែរ ដែលពួកគេលើកទុកដោយឡែក សម្រាប់ប្រើការផ្សេងៗក្រៅពីនយោបាយបានទៀត ។ ឧទាហរណ៍ក្រុមគេ(ពួកនយោបាយ)ត្រូវតម្រួតបារាំងផ្លាស់គ្នាគេទៅឱ្យនៅជាមួយពួកទោសធម្មតានេះ ,គេក៏ផ្តាំផ្ញើឱ្យមើលការខុសត្រូវដល់ពួកគេផង ។ ឯពួកអ្នកទោសធម្មតានៅតែទទួលស្គាល់ពួកគេនេះ ជាពួកអ្នកតស៊ូខាងនយោបាយរំដោះជាតិពីនឹមបារាំងជរាប,គេឥតប្រឆាំងអ្វីទេ ដែលជាហេតុនាំឱ្យពួកអ្នកនយោបាយទាំងនោះសុខស្រួលប្រកបដោយសេចក្តីក្លាហានឥតរួញរាក្នុងការតស៊ូខាងនយោបាយតទៅទៀត ។

នេះជារឿងពិតក្នុងឆ្នាំ១៩៤២ ដែលខ្ញុំ(ប៊ុណ្ណចន្ទ ម៉ុល)បានឃើញច្បាស់នឹងភ្នែកឯង ដែរ

ជាហេតុនាំឱ្យខ្ញុំខំព្យាយាម ចងចាំនូវរឿងជាតិគេទុកក្នុងសន្តានចិត្តចិត្តរហូតមក ដើម្បីខ្ញុំនឹងសរសេររឿងពិតទាំងនេះជូនបងប្អូនរួមជាតិបានដឹងបានឮទុកជាមេរៀនតទៅ ។ យួនគេខ្ញុំបារាំងដូចយើងដែរ គេចេះបបួលគ្នាខំរើខ្លួនពីទាសភាពបារាំង,ចុះខ្មែរម្តេចក៏សុខចិត្តនៅស្ងៀមធ្វើខ្ញុំបារាំង ? បើយើងធ្វើមិនបានស្មើនឹងយួន,ក៏បានតែពាក់កណ្តាលគេទៅចុះ !នេះមិនដូច្នេះ ,ឈឺងរហូតតែម្តង,ឥត វល់សោះ! ឱ្យតែខ្មែរណាមានចិត្តតស៊ូការពារជាតិនោះ,តាំងចោទគ្នាថាជាមនុស្សពោលម្បៀត មិនបានការមិនការ មិនទាំងហ៊ានមើលមុខឬស្តីរកគ្នាផងថែមទាំងជួយផ្តន្ទាទោសគ្នាទៀត ។ មាន ខ្លះលបប្រាប់បារាំងឱ្យធ្វើបាបខ្មែរណាដែលតស៊ូថែមទៀតផងក៏មាន ។ ខ្មែរយើងច្រើនតែយក ពាក្យមួយម៉ាត់ថា «កុំយកពងមាន់ទៅជល់នឹងថ្ម» ហើយនឹងបង្អាក់បំភ័យឱ្យរួញរា ។ ប្រាសចាក សេចក្តីក្លាហានថា : «យើងពផែនដីតែម្នាក់ឯងម្តេចរួចបើគេឯទៀតមិនរវល់រាល់គ្នានោះ ? » ពាក្យទាំងនេះល្មមយើងរាល់គ្នាឈប់យកមកប្រើទៀតទៅពីព្រោះជាពាក្យដែលនាំឱ្យយុវជន ជំនាន់ក្រោយបាត់សេចក្តី ក្លាហានបាត់ការតស៊ូដើម្បីប្រយោជន៍ជាតិអស់ ជូនកាលជំនាន់យើងខ្ញុំនោះ ។ សម័យបច្ចុប្បន្ននេះមនុស្សលោកបានឡើងដល់ព្រះច័ន្ទទៅហើយ ខ្មែរយើងនៅតែមិន ទាន់ភ្ញាក់ខ្លួនទៀត ទាល់តែរលាយជាតិដូចជាចាមទៅឬទើបភ្ញាក់ខ្លួន ?

នៅពេលសម្រាកថ្ងៃត្រង់ពួកគេនាំគ្នារៀនបានមួយម៉ោង ពេលយប់ចាប់ពីម៉ោង១៨ទៅពួកគេនាំគ្នារៀនបានពីរបីទៅបួនម៉ោងទៀតទើបគេនាំគ្នាដេក ។ នេះជាការពិត ។ គេនាំគ្នានិយាយថា ការតស៊ូជាករណីយកិច្ចរបស់ប្រជាពលរដ្ឋយួនទាំងស្រីទាំងប្រុស ទាំងក្មេងទាំងចាស់ដើម្បីជួយរំដោះប្រទេសគេឱ្យរួចពីនឹមបារាំងទោះឆាប់ក្តីយូរក្តី គឺថាត្រូវតែរួបរួមគ្នាកុំបីខាន ប្រយោជន៍នឹងជួយកូនចៅរបស់គេជំនាន់ក្រោយឱ្យបានសេរីភាពបានសុខសន្តិភាពតទៅ ។ គេហាមគ្នាមិនឱ្យនិយាយពី រឿងខ្លាចស្លាប់ ពីរឿងរាថយក្រោយឡើយ តែយើងខ្លាចស្លាប់មិនដឹងជាពេលណាយើងនឹងបានរួចខ្លួនជាអ្នកជាឡើយ ។ ហើយកូន ចៅយើង ជំនាន់ក្រោយវានឹងតិះដៀលប្រទេចផ្តាសាយើងជំនាន់មុនយ៉ាងណាទៅ ? -ហេតុនេះ យើងជាជាតិខ្មែរត្រូវតាំងចិត្តរួបរួមគ្នា ខំប្រឹងតស៊ូឡើងកុំខ្លាចស្លាប់ឱ្យទាល់តែបានសម្រេចនូវគោលដៅរបស់យើង ។

ដល់មកត្រង់ណោះខ្ញុំសូមសាទៅជម្រាបរឿង កាលដែលខ្ញុំនៅគុកធំព្រៃនគរនៅឡើយម្តងទៀត ។

នៅគុកព្រៃនគរពួកអ្នកទោសនយោបាយជាតិយួន តែងអប់រំគ្នាគេឱ្យខំប្រឹងតស៊ូរំដោះជាតិគេជានិច្ចដែរ ។ ខ្ញុំ(ប៊ុណ្ណចន្ទ ម៉ុល)បានជួបនិងលោកគ្រូអាចារ្យហែម ចៀវ និងលោកនួន ឌួងម្តង ។ លោកទាំងពីរមានភ័ព្វបានទៅនៅជាមួយពួកមនុស្សទោសនយោបាយជាតិយួន ។ លោកបានជ្រាបហេតុការណ៍នេះដោយផ្ទាល់ខ្លួនលោក ។ កន្លែងដែលលោកទាំងពីរនៅនោះជាកន្លែងទោសឧក្រិដ្ឋគេដាក់លោកជាមួយពួកយួនដើម្បីរង់ចាំសេចក្តីសម្រេចពីលោក ហ្សេណេរ៉ាល់ ប៉េតាំង ឯក្រុងប៉ារីសដែលគេផ្ញើសំណុំរឿងប្រហារជីវិតទៅសុំសេចក្តីអនុគ្រោះ បើលោកប៉េតាំងយល់ព្រមតាមសាលក្រមឱ្យសម្លាប់គេក៏សម្លាប់ភ្លាម ។ បើលោកប៉េតាំងត្រាប្រណីបន្ថយទោសត្រឹមមួយជីវិត គេក៏សម្រេចតាមដែរ ។

ខ្ញុំសូមជម្រាបមិត្តថា គុកនៅព្រៃនគរគេតែងនាំមនុស្សទៅប្រហារជីវិតនៅវេលាម៉ោង៥ភ្លឺ ។ មនុស្សនោះតែងស្រែកលាមិត្តភក្តិរួមជាតិរបស់គេថា «មិត្តរួមឈាមអើយ ! យើងសូមលាទៅស្លាប់មុនហើយ សូមមិត្តរាល់គ្នាកុំភ្លេចខំតស៊ូទៅទៀតឱ្យទាល់តែបានសម្រេច» ។ ក្នុងពេលនោះពួកមិត្តភក្តិគេនៅគ្រប់សាលនាំគ្នាក្រោកឈរឡើង ស្រែកច្រៀងបទជូនដំណើរមិត្តគេទៅស្លាប់យ៉ាងអង់អាចក្លាហាន គេស្រែក«ជយោហូជីមិញ១១១»ហើយអ្នកដែលឥតទាន់ប្រហារជីវិតទេបាននិយាយថា មិត្តយើងមិនភ្លេចបណ្តាំមិត្តទេ ពួកយើងនៅតស៊ូ១១១លុះត្រាបានសម្រេច[១] ។ ហើយឈរត្រង់ខ្លួនដើម្បីគោរពវិញ្ញាណក្ខន្ធនៃវីរបុរសដែលស្លាប់នោះ ។ លុះតម្រួតនាំមនុស្សទោសនោះចេញផុតពីទ្វាគុកហើយទើបគេនាំគ្នាសម្រាកទៅវិញ ។

១.កាលនោះឈ្មោះហូជីមិញជាអ្នកបដិវត្តដ៏សំខាន់ ជនជាតិយួនដើរតាមគំនិតហូជីមិញមាំណាស់ស ឱ្យឃើញថាពួកយួនគេចេះភ្ជាក់រលឹកមានសាមគ្គីដើរតាមក្រោយអ្នកដឹកនាំឥតរួញរាសោះឡើយ !

សូមមិត្តកុំឆ្ងល់ថា ម្តេចក៏មនុស្សទោសនៅក្នុងគុកមានសេរីភាពអាចស្រែកច្រៀង ឬធ្វើអ្វីតាមចិត្តម្ល៉េះ?-សូមមិត្តជ្រាបថា ទោសដល់ប្រហារជីវិតទៅហើយគេឥតប្រកាន់ទេគឺធ្វើអ្វីបានតាមចិត្តចង់ដេរនរណាក៏បានដែរ ។

មិត្តជ្រាបទេទើបតែនៅឆ្នាំ១៩៤២នោះហើយ ដែលមានមនុស្សទោសនយោបាយជាតិខ្មែរទៅជាប់គុកនៅព្រៃនគរ ពីមុនមកគ្មានសោះ ។ ហេតុនេះហើយបានជាពួកនយោបាយយួនគេរាប់អានពួកអ្នកទោសនយោបាយខ្មែរគេនាំគ្នាឱ្យម្ហូបអាហារចំណីចំណុកទទួលទានគ្រប់ៗគ្នា ។ អាហារនោះពួកញាតិមិត្តឬពួកក្រុមគេនៅឯក្រៅគុក មានសិទ្ធិយកមកឱ្យបងប្អូនឬជាមិត្តនៅក្នុងគុករាល់ថ្ងៃសៅមិនដែលខានឡើយ ។ ពួកអ្នកទោសនយោបាយួនគេមានសេចក្តីត្រេកអរ ដោយឃើញមានពួកខ្មែរទៅជាប់គុកកាលឆ្នាំ១៩៤២នោះដែរ ។ គេនិយាយថាដល់ពេលយើងរួបរួមគ្នាវាយក្បាលបារាំងហើយបារាំងមិនអាចនាំបងប្អូនខ្មែរទៅវាយពួកគេបានទេ ។ គេនាំគ្នាថែទាំលោកគ្រូអាចារ្យ*ហែម ចៀវ* លោក*នួន ឌួង* និង*ប៉ាច ឈឿន*ណាស់ព្រោះជាប្រយោជន៍សម្រាប់គេដែរ ។

ខ្ញុំសូមស្លេះត្រឹមនេះ ហើយសូមមិត្តបែរមកមើលឯកោះត្រឡាចតទៅទៀត ។

លុះដល់ពេលម៉ោង១៣ថ្ងៃត្រង់ឮគេវាយស្គរម្តងទៀត ដើម្បីឱ្យមនុស្សទោសទៅធ្វើការរៀងខ្លួនម្តងទៀត ។ មិត្តភក្តិឯទៀតនិងខ្ញុំបានចេញជាមួយក្រុមមនុស្សទោសឯទៀតដែរ ។ គេឱ្យឈរជាពីរជួរ រួចមេតប្រួតគេកាន់បញ្ជីមួយសន្លឹកដើរាប់យកមនុស្សទោសទាំងនោះ តាមសេចក្តីត្រូវការរបស់គេ ។ ឧបមាថាគេត្រូវការបនុសសទោស១៥នាក់ ឱ្យទៅកាប់អុស ១៥នាក់ឱ្យទៅធ្វើថ្នល់ ៤០នាក់ឱ្យទៅជញ្ជូនអីវ៉ាន់ផ្សេងៗតាមតែត្រូវការ ។ល។

នៅថ្ងៃនោះខ្ញុំព្រមទាំងមិត្តខ្ញុំចំនួន២៥នាក់ មានវាសនាបានទៅធ្វើថ្នល់ក្នុងបន្ទាយទាហាននៅចម្ងាយពីគុកទៅប្រហែលជាង១គីឡូ ។ លុះទៅដល់ហើយក៏ចាប់ធ្វើការតាមបង្គាប់គេ មានបោសថ្នល់រៀបចំឱ្យរទេះរ៉ូឡូ (Rouleau) កិនចាក់ថ្នល់កៅស៊ូ ។ នៅពេលនោះខ្ញុំខំប្រមូលកន្ទុយ

បារីបានថ្នាំប្រហែលមួយក្ដាប់ធំដាក់ក្នុងហោប៉ៅអាវ ទុកផ្ញើមិត្តភក្តិឯក្នុងគុក ដែលអត់យូរថ្ងៃហើយ ។ លុះដល់ម៉ោង១៦និង៣០នាយតម្រួតបាននាំពួកធ្វើការទាំងអស់ ត្រឡប់មកគុកវិញ ។ គេឱ្យលុបលាងមុខ ជូតខ្លួនបន្តិចទើបគេឱ្យអង្គុយជាជួរតាមសំយ៉ាបមុខគុក បានបន្តិចរួចគេលើកបាយស្នូកមកដាក់ឱ្យទទួលទានជាក្រុម១ដូចកាលពីមុន ។ បាយស្នូកទាំងនោះ សត្វរុយរោមពេញ យកដៃបក់រុយមិនចេញបរិភោគតែម្តង ពីព្រោះបាយនោះអ្នកទោសចុងភៅដួសទុកមុនមួយម៉ោងកន្លះយ៉ាងតិច ពីព្រោះមនុស្សទោសច្រើនពេករាប់ពាន់នាក់ឯណោះ ។ ក្រោយបាយនោះទើបគេបញ្ជូនទៅក្នុងគុកវិញទៅ ។ មិត្តភក្តិខ្ញុំមានសេចក្តីត្រេកអរណាស់ ដោយទទួលចំណែកថ្នាំកន្ទុយបារីបន្តិច១ម្នាក់ដែលខ្ញុំចែកឱ្យ ក៏ឱ្យពរសព្ទសាធុការដល់ខ្ញុំយ៉ាងច្រើន ។

លុះព្រឹកឡើងម៉ោង៥ នាំគ្នាក្រោយឡើងមីម្នាតាមស្នូរស្គរដែលគេវាយជាសញ្ញាឱ្យភ្ញាក់ទៅធ្វើការ ក៏នាំគ្នាចេញមកក្រៅទាំងមុខសើងម៉ើង ដោយឥតបានលុបមុខមាត់អ្វីទៀតខាងក្នុងសាលឥតមានទឹកសម្រាប់ប្រើឡើយ មានតែទឹកធុងសម្រាប់ចាក់បង្គន់ក្នុងគ្រាបត់ជើងប៉ុណ្ណោះ ។ សូមជម្រាបថានៅក្នុងគុកឥតទឹកសម្រាប់ទទួលទានទេ ។ បើមានជំងឺឈឺ មានគ្រុនចាញ់ជាដើម ឬបើពេលណាក្តៅខ្លាំងឬហើយស្រេកទឹក តោងតែទទួលទានទឹកបង្គន់នោះជាការចាំបាច់ ដែលធុំក្លិនហាមកបន្តិច១ផង ។ បើមិនផឹកមានតែស្លាប់ប៉ុណ្ណោះ ។

ថ្ងៃមួយក្រោយពីពេលបបរព្រឹករួច មេតម្រួតជ្រើសរើសអ្នកទោសមាឌធំមាំ១ហើយខ្លាំងចំនួន៤៥នាក់ ពីរក្នុងជួរដែលគេឱ្យឈរម្តុំបំរុងចាត់ឱ្យទៅធ្វើការ ។ ក្នុងចំនួននេះដោយខ្លួនខ្ញុំជាមួយដែរហើយអតមានស្គាល់នរណាម្នាក់សោះឡើយ ។ នៅពេលមនុស្សឯទៀតចេញផុតអស់ទៅនាយតម្រួតប្រើពួកខ្ញុំឱ្យចូលទៅក្នុងគុកវិញ យកកន្ទេលទៅតាមរៀង១ខ្លួន ។ លុះគេបណ្តើរបានបន្តិចខ្ញុំសួរមនុស្សទោសដូចគ្នាដោយសេចក្តីសង្ស័យថាគេនាំយើងទៅណា ? ឥតអ្នកណាដឹងថាគេនាំទៅណាឡើយ ។ លុះទៅដល់មាត់សមុទ្រ ទើបគេនាំទៅចុះក្នុងសាឡាងមួយយ៉ាងធំដែលមានកាណូតមួយនាំមុខឆ្ពោះទៅកាន់កោះមួយទៀតនៅឆ្ងាយពីកោះត្រឡាច ដោយប្រើពេលវេលាប្រហែលជាងពីរម៉ោង ទើបទៅដល់កោះនោះ ។ ទើបនាយតម្រួតបញ្ជាឱ្យនាំគ្នាចុះដើរលុយទឹក

សមុទ្រត្រឹមចង្កេះទៅកាន់មាត់ច្រាំង ។ នៅពេលជិតដល់កោះនោះ ខ្ញុំក្រឡេកទៅឃើញនៅលើកំពូលភ្នំនោះ មានសើន(ប៉ម) មួយយ៉ាងធំដាក់ phare សម្រាប់ឱ្យសញ្ញាដល់កប៉ាល់សមុទ្រទាំងឡាយ ដែលបើកបរក្នុងវេលាយប់តាមផ្លូវនេះ ។ លុះដល់ដីគោកជាយកោះហើយគេក៏ឱ្យសម្រាកចំនួន១០នាទីទើបគេផ្លុំកញ្ចែប្រជុំគ្នាមួយកន្លែងហើយចែកសំបកប៉ោតប្រេងកាតចំនួន១៦នាក់ ។ ឯមនុស្សទោសក្រៅពីនេះ គេចែកបារស៊ីម៉ងត៍១ម្នាក់គ្រប់គ្នា ។ ឯកន្ទេលចច្ចតដែលគេចែក១ម្នាក់នោះក៏មូរឱ្យតូចរួចចងចុងផ្តោបគ្នា រួចស៊កពាក់ឆៀងលើស្មាម្ខាង សម្រាប់ទុកក្រាលទទួលទានដំណេកនៅពេលយប់សម្រាក ។ តពីនេះគេនាំទៅកើបអាចម៍ផ្កាយនិងខ្សាច់នៅកន្លែងជិតនោះគឺប៉ោតដាក់ក្រួសស៊ីម៉ងត៍ដាក់ខ្សាច់ពេញទាំងអស់ ។ ប៉ោតនិងបារនោះ ត្រូវលី សែង ទូល ក៏បាន ឱ្យតែបានដល់លើកំពូលភ្នំ ដែលមានកំពស់ប្រហែល ៧០០ម៉ែត្រ ដែលគេមានរៀបចំដាក់កាំជណ្តើរថ្មរហូតដល់លើកំពូលភ្នំទៀត ។ តាមដងផ្លូវឡើង ទៅលើកំពូលភ្នំមានដើមទំពាំងបាយ-ជូរព្រៃដុះដេរដាស ប្រកបដោយផ្លែទុំឡើងពណ៌ខ្មៅរលោង ពួកអ្នកទោសនាំគ្នាបេះទទួលទានបណ្តើរនាំឱ្យរមាស់កបន្តិច១ ប៉ុន្តែផ្លែដែលទុំក៏មានជាតិផ្អែមដែរ ។ ចាប់ឡើងពីក្រោមទៅប្រហែលម៉ោង៥ព្រឹក ប្រហែល៣ឬ៤ម៉ោងទើបដល់កំពូលភ្នំជាកន្លែងទុកក្រួសខ្សាច់ ។ នៅលើភ្នំសង់ផ្ទះថ្មធ្វើជាថែវរាងមូលព័ទ្ធពីក្រោយប៉មសម្រាប់ជាលំនៅនៃក្រុមរក្សាប៉ម ដែលជាតិបារាំង៥នាក់ ជាតិយួន៣នាក់ ឥតមនុស្សទោសនៅទីនោះទេ ។ កន្លែងសង់ប៉មនិងផ្ទះក្បែរនោះមានទំហំប្រហែលជា៥០ម៉ែត្រ៤ជ្រុង ។ នៅខាងមុខប៉មបើក្រឡេកទៅផ្ទៃសមុទ្រឃើញទឹកសមុទ្រឡើងពណ៌ខៀវស្រងាត់គួរឱ្យគយគន់ពេក ។ នៅលើភ្នំទាំងមូលដុះសុទ្ធតែដើមឈើធំ១ ច្រូងច្រាងពណ៌បៃតងពាសពេញផ្ទៃភ្នំ ។ ខាងក្រោយកោះនេះមានភ្នំតូចធំដុះលិចចេញពីផ្ទៃទឹកសមុទ្ររកូតជាច្រើន ដែលក្នុងចំណោមកោះទាំងនោះមានភ្នំកោះត្រឡាចនៅនោះដែរ ប៉ុន្តែភ្នំកោះត្រឡាចធំជាងគេ ។ ឯឆ្នេរសមុទ្រដែលមានខ្សាច់សក្បុសដុះនារលយទៅកណ្តាលសមុទ្រជាកន្លែងងូតទឹកយ៉ាងសប្បាយល្អជាឆ្នេរនៅកែបឆ្ងាយណាស់ ។ បើយើងគ្មានទោសពៃរ៍អ្វីទៅសម្រាកលេងនៅទីនោះបានចំនួន១០ឬ១៥ថ្ងៃ ម្ល៉េះសមសប្បាយពេកណាស់ហើយស្រួលខ្លួនផង ដោយអាកាសសមុទ្រត្រជាក់ស្វាត់ ទេសភាពល្អ ខុសពីកន្លែងនានានៃស្រុកខ្មែរយើង ។

លុះចាក់ក្រួសខ្សាច់លើខ្នងភ្នំហើយគេឱ្យនាំគ្នាចំអិនអាហារព្រឹកទទួលទាន ។ ក្រោយនេះ

ប្រហែលម៉ោង២ទើបគេនាំចុះមកក្រោមវិញ ។ នាយតម្រួតបាននិយាយថាថ្ងៃនេះយើងធ្វើការបានតែ១ជើងទេ ដល់ថ្ងៃស្អែកយើងខំធ្វើឱ្យបានពីរជើងគឺព្រឹក១ជើង ល្ងាច១ជើងរួចគេឱ្យធ្វើពាបេទទួលទានពេលល្ងាច ខ្ញុំឆ្លៀតឱកាសក្នុងពេលនោះដើរចូលទៅក្នុងព្រៃភ្នំនោះ ក្រឡេកទៅខាងស្តាំដៃឃើញម្ទេសខ្មាំងចំនួនជា១០ដើម មានផ្លែស្រោចដើមទុំក្រហមឆ្អៅ ។ នៅទីនោះទាំងលើកំពូលភ្នំ ទាំងជើងភ្នំសម្បូរដើមម្ទេសណាស់ ដោយមនុស្សទោសដែលទៅធ្វើការពីមុនៗ ធ្វើឱ្យជ្រុះឬក៏ចោលម្ទេសនៅនោះផង ឬមួយសត្វវាពាំមកស៊ីជុះដាក់នៅទីនេះក៏ដុះឡើងផង រួចក៏ចេះតែដុះតៗគ្នាទៀត ផ្លែចោលឥតមានមនុស្សបេះ ។ ឯចំណែកទំពាំងបាយជូរវិញផ្លែចោលដេរដាស ជួនណាមនុស្សទោសបេះបេកទៅធ្វើទឹកខ្មេះ ជួនណាយកទៅធ្វើស្រា«ទំពាំងបាយជូរ» ។ ដើម្បីធ្វើស្រា គេយកផ្លែទំពាំងបាយជូរទៅបុកឱ្យបែក ច្របាច់យកទឹកច្រកដបទុកចំនួន២០ឬ៣០ថ្ងៃ វានឹងឡើងទៅជាស្រាអាចទទួលទានបានស្រវឹងស្រៀងៗដែរ តែរមាស់កបន្តិច ហើយមិនឆ្ងាញ់ដូចស្រាទំពាំងបាយជូរមកពីស្រុកបារាំងទេ ។

នៅយប់នោះយើង ទាំងអស់គ្នាបានទទួលទានដំណេកក្រោមដើមឈើធំមួយ លុះដល់កណ្តាលអាធ្រាត្រស្រាប់តែមានភ្លៀងធ្លាក់មកទទឹកអស់សំពត់អាវកន្ទេល ប៉ុន្តែដោយឥតមានអ្វីជាជម្រក ក៏ចេះតែទ្រាំនាំគ្នាទទួលទានដំណេករហូតដល់ភ្លឺទៅ ។ លុះម៉ោង៥ភ្លឺទើបគេផ្លុំកញ្ចែដាស់ឱ្យក្រោកឡើងឱ្យដាំបបរទទួលទានរួចទៅកើបក្រួស ខ្សាច់នៅម៉ោងប្រហែល៦ជាងព្រឹក ។ ប្រហែលម៉ោង១០ ទើបចុះពីលើកំពូលភ្នំមកវិញ ក្រោយដែលបានចាក់ក្រួសខ្សាច់នៅលើកំពូលភ្នំរួចដើម្បីមករៀបចំអាហារព្រឹកទទួលទាន ។ ក្នុងពេលនោះនាយតម្រួតបានប្រកាសប្រាប់ថា បើនរណាខំជញ្ជូនក្រួសខ្សាច់បានពីរជើងហើយត្រូវឱ្យឈប់ចុះ ដែលជាហេតុនាំឱ្យយើងរាល់គ្នាខំប្រឹងធ្វើឱ្យឆាប់រួចនិងអាលបានឈប់សម្រាកពីថ្ងៃបន្តិចប្រយោជន៍នឹងមានឱកាសដើររករបស់របរទទួលទាន។ តែមិត្តអើយ ! ដូចម៉ោងខ្ញុំកំពុងពេញកម្លាំងរួចបាយភ្លាមក៏ប្ញីប្ញាទៅរកកើបក្រួសលីរត់ឡើងទៅលើកំពូលភ្នំក៏តង់តែដល់ម៉ោង៥ល្ងាចទើបហើយការ។ ឯអ្នកទោសខ្លះដែលគ្មានកម្លាំងខ្សោយគ្មាធ្វើរហូតដល់ម៉ោង៨យប់ទើបហើយប៉ុន្តែជាកុសលដែរ ដោយយប់នោះត្រូវចំលើខែភ្លឺផង កុំអីពិបាកណាស់ខ្លាំងដោយមើលផ្លូវមិនឃើញ ។

សម្រាកនៅជើងភ្នំនោះមួយយប់ទៀតទើបប្រជុំគ្នាចុះ សាឡាងត្រឡប់មកកោះត្រឡាចវិញ ។

ពេលខ្ញុំមកដល់កោះត្រឡាចហើយ គេក៏នាំចូលទៅគុកដដែលវិញ ។ នៅថ្ងៃបន្ទាប់មកខ្ញុំក៏បានចេញមកពីក្នុងគុកជាមួយពួកក្រុមខ្ញុំទទួលទានបបររួច គេបានឱ្យមកឈរជាពីរជួរ ទើបនាយតម្រួតដើរមករាប់មនុស្សទោសទាំងនោះមកដល់ខ្ញុំមានចំនួន ៤០នាក់ហើយនាយតម្រួតបញ្ជាឱ្យទៅឈរមួយកន្លែង ទើបគេនាំឱ្យទៅតាមគេទៅកន្លែងមួយចម្ងាយផ្លូវប្រហែល៣គីឡូម៉ែត្រពីទីគុកដែលខ្ញុំសំណាក់ ។ នៅពេលទៅដល់កន្លែងនោះគេឱ្យក្រុមខ្ញុំឈប់សម្រាក ប្រហែលជា ១០នាទីទើបនាយតម្រួត គេចែកក្រុមមនុស្សទាំង៤០នាក់ ទៅជាបីក្រុមក្នុងមួយក្រុមៗមានគ្នាប្រហែល១៣នាក់ទើបគេនាំគ្នាទៅកាន់រទេះដែកមួយដែលជារទេះដឹកដី នៅលើភ្នំខ្សាច់មួយកម្ពស់ប្រហែល១២ម៉ែត្រមានផ្លូវដែកដូចជារទេះភ្លើងធម្មតានៅស្រុកយើង តែត្រង់ទូរថភ្លើងដឹកដីនេះទទឹង៣ម៉ែត្រ ប្រវែង៦ម៉ែត្រ គេឱ្យមនុស្សទោសរុញរទេះនោះឡើងទៅលើភ្នំនោះចម្ងាយប្រហែល៨០០ម៉ែត្រ ទើបទៅដល់កន្លែងយកដីខ្សាច់នោះ ។ នៅពេលមនុស្សទោសរុញរទេះឡើងទៅកាន់គោលដៅនោះបើរុញឡើងមិនរួចទេ ឬមួយរុញដូចជាយឺតបន្តិច នាយតម្រួតបារាំងនោះគេស្រែកឱ្យឈប់ ។ នោពេលឈប់ម្តងៗត្រូវយកកំណាត់ឈើមួយកងពីរកងកល់កង់រទេះទើបឈប់បាន ។ នៅពេលរទេះបានឈប់ហើយ តម្រួតនោះក៏ដើរទៅរាប់មនុស្សទោសណាដែលមានមាឌធំមាំប្រាប់ឱ្យដើរចេញពីរទេះដែកនោះចំនួន៤-៥នាក់ រួចហើយគេក៏បញ្ជាមនុស្សដែលនៅសល់ទាំងប៉ុន្មានឱ្យរុញរទេះនោះតទៅទៀត។ នៅពេលនោះខ្ញុំនៅក្នុងក្រុមរុញរទេះនេះ។ មិត្តជ្រាបទេ ? នៅពេលនោះហើយនាយតម្រួតគេត្រូវដើរវាយមនុស្សទោសដែលនៅសល់ចំនួន ៧-៨នាក់នោះដោយរំពាត់ផ្តៅដំបងប៉ុនកដៃកូនក្មេង វាយត្រូវទាំងអស់គ្នា ។ នៅពេលដែលមនុស្សទោសទាំងនោះកំពុងតែខំរុញរទេះនោះ ខ្ញុំកំពុងយកស្មាខ្ញុំរុញពិតនៅត្រង់ជ្រុងរទេះ ខាងក្រោយមិត្តខ្ញុំទាំងអស់គ្នានៅពេលនោះនាយតម្រួតមកវាយខ្ញុំពីរដំបងយ៉ាងធ្ងន់ដៃ ! នៅពេលនោះហើយខ្ញុំឈឺចាប់យ៉ាងខ្លាំងរហូតដល់ស្រក់ទឹកភ្នែកដូចកូនក្មេង...គិតមើល ? ខ្ញុំកំពុងខំអស់សមត្ថភាព កំពុងតែឱនខំរុញរទេះនោះ គេវាយពីលើយ៉ាងអស់ដៃ តើវាធ្ងន់យ៉ាងណា ? សឹងតែបាក់ឆ្អឹងខ្នងតែម្តង ! នៅពេលគេបង្ខំហើយធ្វើទារុណកម្មយ៉ាងនោះ រទេះនោះក៏ឡើងទៅរួចដោយស្រួល ។ នៅពេលរទេះ

ទៅដល់លើភ្នំខ្សាច់ហើយ គេគ្មានឱ្យឈប់សម្រាកទេ គេឱយច្បូកខ្សាច់ដាក់លើរទេះនោះភ្លាម ។ ខ្សាច់ពេញរទេះ ហើយនាយតម្រួតក៏បញ្ជាឱ្យរុញរទេះនោះចុះមកវិញពេលរុញចុះពីខ្នងភ្នំខ្សាច់នោះមក ផ្លូវនោះវាចោត ពេលរទេះចុះទៅកាន់ផ្លូវចោទនោះ ហើយជ្រុលលឿនទៅមុខនោះ មនុស្សទោសដែលរុញរទេះទាំងនោះ ត្រូវលោកឡើងជិះតោងរទេះនោះនៅតែម្តង ដើម្បីឱ្យបានទាន់រទេះនោះ ហើយរុញតទៅទៀត បើទៅមិនទាន់រទេះនោះទេ នាយតម្រួតនឹងវាយទៀត ។ នៅពេលរទេះនោះកំពុងជ្រុលចុះតាមផ្លូវចោតយ៉ាងលឿនដូច្នេះ ជួនកាលធ្វើឱ្យរទេះនោះភ្លាត់ចេញពីផ្លូវដែក ហើយក្រឡាប់ក៏មាន ។ រទេះរលំក្រឡាប់ម្តងៗមានគ្រោះថ្នាក់ដល់មនុស្សមានស្លាប់ មានរបួសជាទម្ងន់ជាច្រើននាក់ ។ ដោយមនុស្សទាំងនោះឡើងអង្គុយលើរទេះខ្សាច់ទាំងនោះ ។ ទោះបីមានរបួសនៅរស់ឬក៏ស្លាប់ក៏គេនាំទៅផ្ទះពេទ្យដែរ បើស្លាប់វិញគេយកទៅកប់តែម្តង ។ បើនៅរស់វិញគេព្យាបាលនៅឯផ្ទះពេទ្យ តាមយថាកម្មទៅទៀត... នៅពេលនោះខ្វះថ្នាំពេទ្យច្រើនណាស់ ត្បិតស្រុកកំពុងកើតសង្គ្រាមលោកលើកទី២នៅឡើយ ។

នៅពេលធ្វើការនាំដីខ្សាច់ទៅចាក់ តាមគោលដៅគេរួចស្រេចហើយ ដល់ពេលម៉ោងឈប់ តម្រួតក៏នាំទៅកាន់គុកដដែលនោះតទៅទៀត ។ លុះនៅក្នុងគុកនោះប្រហែល៦_៧ថ្ងៃ ខ្ញុំបានទៅកាប់អុសជាមួយក្រុមមនុស្សទោសចំនួន៣០នាក់ ។ ក្រុមនេះគេមិនឱ្យត្រឡប់មកគុកវិញទេ គឺឱ្យនៅកាប់ពេញមួយថ្ងៃ លុះត្រាតែបានអុសគ្រប់ចំនួនហើយ នៅម៉ោង១៦,៣០គេផ្លុំកញ្ចែបីដងប្រមូលរាប់ឱ្យគ្រប់ចំនួនហើយទើបនាំត្រឡប់មកគុកវិញ ។ ឯបាយព្រឹកគេឱ្យដណ្តាំមទួលទាន ឯកន្លែងធ្វើការឯនោះ ។ រឿងកាប់អុសនោះ,កាលខ្ញុំបានទទួលពូថៅពុះអុសមួយហើយ , ខ្ញុំក៏ដើរទៅតាមមិត្តខ្ញុំដែលគេពន្យល់ឱ្យកាប់ គឺគេបង្គាប់ឱ្យកាប់ដើមស្នាច់ទាំងដើម ទាំងឫសយកប្រវែង ៤០ស.ម រួចជញ្ជូនមករៀបឱ្យបានកម្ពស់១ម៉ែត្រឱ្យគេ តាមកន្លែងដែលគេកំណត់ឱ្យនោះជាការស្រេចយើងបានឈប់សម្រាកមុនម៉ោង ។

ខ្ញុំខំធ្វើការចំនួន៣_៤ម៉ោងបានហើយស្រេចឃើញស្រួល គ្រាន់បើ ជាហេតុនាំឱ្យបានចិត្តរហូតដល់មើលងាយការកាប់អុសថា ជាការស្រួល ត្បិតបានហើយឆាប់ ហើយបានទៅ២_៣

ម៉ោងមុនត្រឡប់ទៅគុកវិញ ។ ធ្វើដូច្នេះបាន៥ថ្ងៃខ្ញុំក៏បានបបួលមិត្តខ្ញុំពីរ_បីនាក់ឱ្យចូលស្ម័គ្រក្នុងក្រុមកាប់អុសជាមួយពួកចាស់ៗ ដើម្បីឱយបានស្រួលទាំងអស់គ្នា ។ ពួកចាស់ៗគេបានឃាត់ខ្ញុំថាកុំឱ្យស្ម័គ្រខាងក្រុមកាប់អុសអី ត្បិតជាការលំបាកណាស់ ដែលពួកអ្នកទោសមុខត្រូវឡាចគេខ្លាចរអារអ្វមគ្រប់គ្នា ,ប៉ុន្តែខ្ញុំពុំព្រមស្តាប់គេសោះ ចេះតែជិនះសុំស្ម័គ្រក្នុងក្រុមនេះរហូតតែបាន ដោយយល់ឃើញថានៅធ្វើការក្នុងគុកធំ វាអផ្សុកតុះគំនិតប្រាជ្ញា ជាងការចេញទៅធ្វើការក្រៅ ត្បិតបានឃើញទេសភាពអ្វីៗប្លែកៗនាំឱយបាត់អផ្សុក ។ ម្យ៉ាងទៀតមកពីខ្ញុំធ្លាប់មានការពិសោធន៍៥_៦ថ្ងៃមកហើយឃើញថាស្ទុះរួច ។ ពេលក្រោយមិត្តខ្ញុំបីនាក់គឺលោកភោគនី,រ៉ុក,ផារួមផង យើងបានចេញបម្រុងទៅធ្វើការដូចសព្វដង ។ ខ្ញុំបានលបនៅកន្លែងដែលមនុស្សលោសស្ម័គ្រទៅធ្វើការឯកន្លែងផ្សេងៗ ។ ខណៈនោះតម្រួតក៏មករាប់យក៣០នាក់ ឱ្យឈរមួយកន្លែងផ្សេងពីគេរួចគេរាប់តទៅទៀតរហូតដល់អស់ ។ តម្រួតនោះឡើងទៅលើការិយាល័យចាត់ការបានបន្តិច ឃើញតម្រួតពីរបីនាក់ផ្សេង ទៀតចុះមកបង្គាប់ពួកខ្ញុំឱ្យតម្រង់ជួរ ជាពីរជួរហើយគេក៏នាំដើរប្រហែលបីគីឡូ ទើបដល់កន្លែង គុកដែលគេឱ្យមនុស្សទោសកាប់អុស គេក៏យកបញ្ជីទៅប្រគល់ឱ្យតម្រួតនៅកន្លែងនោះពិនិត្យ ។ លុះពិនិត្យរាប់ត្រូវតាមបញ្ជីហើយគេក៏នាំពួកខ្ញុំបញ្ចូលក្នុងគុកទីនោះទៅទៀត ដើម្បីរង់ចាំបញ្ជាពីមេតម្រួតជាតិបារាំងសែសទៀត ។

នៅកន្លែងនោះ , មានកិច្ចការច្រើនផ្នែក គឺដាំដំណាំផ្សេងៗមានដី ,ប៉េងប៉ោះ,សាឡាត់, បន្លែផ្សេងៗជាច្រើន ។ មានកន្លែងមួយទៀតគឺគេឱ្យទៅធ្វើឡផ្សង ដុតឥដ្ឋ ដុតកំបោរ ដែលជាកន្លែងស្រួលជាងកន្លែងឯទៀត ។ មួយក្រុមទៀតឱ្យទៅឃ្វាលគោ ជ្រូក ។ នៅកន្លែងកាប់អុសគេឱ្យធ្វើការធ្ងន់មែន តែដល់មានជំងឺអ្វីឡើង គេឱ្យទៅព្យាបាលឯផ្ទះពេទ្យបាន៣_៤ថ្ងៃទើបត្រឡប់មកវិញ ។ បើយើងមានប្រាក់១០០ឬ២០០រៀលសូកគ្រូពេទ្យ គេដាក់ថាមនុស្សទោសនេះត្រូវឱ្យសម្រាក ធ្វើការស្រាលៗចំនួន១៥ឬ២០ថ្ងៃក៏នឹងបានកន្លែងធ្វើការផ្សេងៗពីការកាប់អុសដូចបានជូនដំណឹងពីខាងដើមមកហើយ ។

ពេលដែលពួកខ្ញុំនៅរង់ចាំបន្តិចនោះក៏ឃើញនាយតម្រួតមកចាក់សោ បញ្ចេញពួកយើងមកក្រៅគុក ឈរជាពីរជួររង់ចាំមេតម្រួតជាតិបារាំងសែស គេជ្រើសរើសតាមចិត្តគេ ។ ប្រហែល

កន្លះម៉ោង ទើបឃើញតម្រួតបារាំងចេញពីការិយាល័យដើរមកសម្លឹងជ្រើសរើសមនុស្សទាំង៣០នាក់នេះ ។ មុនដំបូងគេរើសយកមនុស្សមាឌមាំៗឱ្យចេញពីរជួរមកឈរមួយកន្លែង ។ នៅពេលនោះ ខ្លួនខ្ញុំត្រូវគេជ្រើសទី៣ មានគ្នាចំនួន១៣នាក់ ។ បានទៅឈរនៅកន្លែងមួយផ្សេងទៀត ។ រួចគេនាំក្រុមខ្ញុំឱ្យចូលទៅក្នុងគុកវិញចំណែកមិត្តខ្ញុំ៣-៤នាក់ ត្រូវគេ នាំទៅដាក់គុកមួយផ្សេងទៀត ។ នៅពេលនោះ ខ្ញុំចេះតែនឹកព្រួយក្នុងចិត្តថា គេនាំពួកខ្ញុំទៅកន្លែង ណាអ៊ីចេះ ?-លុះដល់ពេលបាយថ្ងៃត្រង់ទើបមានខ្មែរម្នាក់និយាយប្រាប់ថា ពួកខ្ញុំនេះត្រូវកាប់អុសហើយ ! ខ្ញុំនឹកក្នុងចិត្តថា ខ្ញុំមិខ្លាចទេកាប់អុសនោះ ហើយសួរទៅគេវិញថា ចុះក្រុមមួយទៀតទៅធ្វើអី ? គេប្រាប់ទៀតថា គេឱ្យដាំដំណាំ ធ្វើការក្នុងឡផ្សែង តាមតែបារាំងវាប្រើមិនទៀងទេ ។

លុះដល់ម៉ោង៥ភ្លឺ ទើបតម្រួតមកចាក់សោបើកទ្វារបញ្ចេញមនុស្សទោសទាំងអស់មកក្រៅ ។ ក្រោយពីឱ្យទទួលទានបបរនិងស្ករអំពៅហើយ គេបង្គាប់ឱ្យទៅយកពូថៅមួយម្នាក់ហើយនិងចបកាប់មួយផង រួចគេនាំទៅកន្លែងដែលខ្ញុំបាទទៅកាប់អុសពីថ្ងៃមុន ។ ដល់ធ្វើការនៅនោះបានតែបីថ្ងៃស្រាប់តែមេតម្រួតជាតិបារាំងវាមកត្រួតមើលអុសនោះ ហើយស្រែកថា : អុសតូចៗណាស់ប្រើការមិនកើតទេ ត្រូវឱ្យទៅកាប់ឯខ្នងភ្នំឯណោះវិញ ។ ខណៈនោះមានមិត្តខ្ញុំម្នាក់ជាជើងកាប់អុសនៅកន្លែងនោះមុនខ្ញុំគេយល់ការច្រើន, គេក៏ប្រាប់ខ្ញុំថា : ចាប់ពីថ្ងៃស្អែកនេះទៅ ពួកឯងនិងវេទនាហើយត្បិតបារាំងមេតម្រួតធំគេប្រាប់ឱ្យយើងទៅកាប់អុសលើខ្នងភ្នំឯណោះ!និយាយផងដៃគេចង្អុលទៅភ្នំនោះផង ។ ខ្ញុំមើលតាមចង្អុលដៃរបស់គេទៅ ឃើញភ្នំនោះមានកំពស់មិនខុសពីភ្នំស្រង់ ស្រុកគងពិសី(កំពង់ស្ពឺ) យើងនេះទេ ។ ស្អែកឡើងគេនាំពួកខ្ញុំទៅកាន់ទីភ្នំនោះ ។ នៅទីនោះខ្ញុំឃើញខ្សែដែក (Câble) មួយទំហំប៉ុនកដៃកូនក្មេងតចុះពីលើកំពូលភ្នំមកចងនឹងគល់ឈើនៅជើងភ្នំរឹតយ៉ាងតឹង ។ គេថាការរឹតឱ្យតឹងនេះប្រើមនុស្សទោសដល់ទៅ ១០០នាក់ឯណោះឱ្យទាញ ។ ខ្សែដែកនោះប្រវែង ៥០០ទៅ៦០០ម៉ែត្រ ។ កាលណាគេឱ្យចងចុងខ្សែដែកឱ្យរឹងមាំទាំហើយទើបប្រើការបាន ។ កន្លែងដែលកាប់អុសនីមួយៗនោះមានកំណត់ថេរវេលា១ឆ្នាំក៏មានតាមកន្លែងដែលមានអុសច្រើនឬតិច ។ លុះកន្លែងនោះអស់អុសហើយ ទើបគេឱ្យស្រាយខ្សែដែក

នោះនៅចងនៅកន្លែងណាផ្សេងទៀតដែលមានអុសច្រើន ។ ចំពោះការទម្លាក់អុស ចុះក្រោមគេប្រាប់ខ្ញុំថា កាលណាយើងកាប់អុសបានគ្រាប់ចំនួនហើយ យើងត្រូវសែងអុសនោះ យកទៅដាក់ចងនៅកន្លែងចងខ្សែនោះ ។ យើងតែងរកគ្នាឱ្យបាន៣នាក់ឱ្យជួយ គឺចាត់ឱ្យម្នាក់ទៅចាំទទួលអុសនៅឯក្រោមពីរនាក់នៅសែងអុសនិងរៀបចំទម្លាក់ពីខាងលើ ។ ឯរបៀបចង់អុសគឺយកខ្សែដែក (Câble) ទំហំប៉ុនមេដៃពីរខ្សែប្រវែង ៣-៤ម៉ែត្រចងអុសចំនួន៣ម៉ែត្រឱ្យយ៉ាងតឹងដោយប្រុងប្រយ័ត្នបំផុត បើឃើញនៅមានចន្លោះប្រហោងត្រង់ណា គេយកអុសទៅស៊កបោះស្នៀតត្រង់នោះឱ្យទាល់តែណែនក្តន់មែនទែន បង្ការកុំឱ្យរបូតពេលទម្លាក់សម្រូតចុះទៅនោះ ។ រួចគេនាំគ្នាសែងអុសនោះលើ ទៅដាក់លើរានឈើមួយកំពស់១ម៉ែត្រប្រវែង៣ម៉ែត្រនៅពីខាងក្រោមខ្សែដែក ដែលគេធ្វើ សម្រាប់ដាក់អុសហើយគេចងនៅចុងខ្សែដែកខាងលើកំពូលភ្នំ ។ ពេលចងអុសស្រួលបួលហើយ ត្រូវប្រុងប្រយ័ត្នថែមទៀតក្នុងការទម្លាក់មកក្រោម ពីព្រោះថាជាធម្មតាតែងមានមិត្តយើងឯទៀត គេបានទម្លាក់អុសគេទៅមុខខ្លះដែរ ដូច្នេះយើងត្រូវបង្អង់បានយូរបន្តិចទុកចាំឱ្យខ្សែនេះ រលាស់យោលបានបីបួនដងសិន ទើបគេដាក់ទម្លាក់តាមក្រោយគេទៀតបាន ។ បើមិនដូច្នេះទេ យើងបង្ហូទម្លាក់ដោយឥតពិចារណាអុសយើងទម្លាក់នោះ មុខជាធ្លាក់កណ្តាលផ្លូវនៅចង្កេះភ្នំបាត់ រកមិនឃើញមិនលែងទាំងបីនាក់ ដែលខំធ្វើការមួយថ្ងៃទល់ព្រលប់ទៅជាឥតបានប្រយោជន៍អ្វីទាំងអស់ ។ ក្នុងការកាប់អុសលើខ្នងភ្នំត្រូវរកមិត្តជាមួយមនុស្សទោសជើងចាស់ម្នាក់ឱ្យគេចូលជា មួយយើងទើបបានត្បិតគេមានការពិសោធន៍ច្រើនក្នុងការកាប់អុសនោះ ។ សូមជម្រាបថាខ្ញុំបានចូលទៅ ធ្វើការនេះនៅពេលនោះ ។ ក្នុងពេលដែលក្រុមនិមួយៗទម្លាក់ម្តងៗ អ្នកនៅឯលើនិងអ្នកនៅ ឯក្រោមត្រូវតែស្រែកបង្កតឱ្យដំណឹងគ្នាឱ្យដឹងជាមុនសិនទើបអាចទម្លាក់អុសចុះបាន ដើម្បីឱ្យអ្នកខាងក្រោមប្រុងប្រៀបចាំទទួលកុំឱ្យច្រឡំក្រុមគ្នា ។ បើអ្នកឯក្រោមមិនដឹងដំណឹងមុនទេ ប្រាកដជាបាត់ខុសខ្លះមិនខាន ត្បិតមនុស្សទោសក្រុមដោយខ្លួនពីយើងដែលនៅចាំខាងក្រោម ដូចគ្នាដែរ អាចនឹងច្រឡំឬអាចនឹងលួចដឹកជញ្ជូនយកអុសយើងទៅតម្រៀបធ្វើជាអុសរបស់គេទៅ ។ ចំណែកក្រុមយើងទាំង៣នាក់ នឹងខ្វះចំនួនអុសមិនបានពេញម៉ែត្រឱ្យតម្រួតឡើយ នឹងត្រូវទទួលទណ្ឌកម្មជាមិនខានឬក៏សុំជំពាក់ការប៉ូវ៉ាលមៅសិនទើបបាន ។ ប៉ុន្តែបើកាប៉ូវ៉ាលនោះមិនព្រមផង យើងត្រូវតែមានទោសជាមិនខាន ។ មួយទៀតដល់ថ្ងៃស្អែកឡើង

យើងត្រូវលំបាកនឹងខំកាប់អុសទ្វេជាងពីថ្ងៃមុន ដើម្បីសងអុសដែលខ្វះពីម្សិលផង និងដើម្បីឱ្យបានពេញមួយម៉ែត្រសម្រាប់ថ្ងៃ នេះផង ឃើញថាមានការយ៉ាប់យ៉ឺនពេកណាស់ស្ទើរពិន្យូចទេ ។ ក្នុងពេលទម្លាក់អុសម្តងៗកងដែលរិលលើខ្សែដែក (câble) នោះឱ្យសម្លេងបីដូចយន្តហោះប្រតិកម្មសម្រាប់ទម្លាក់គ្រាប់ បែកដូច្នោះឯង ។ វេលាដែលវាយដកកំណល់អុសដែលគល់នោះចេញអុសបាច់នៅក្នុងរាននោះ ក៏ រអិលចុះយ៉ាងលឿនក្រៃលែងឮស្វឺរ!...យ៉ាងវែងរួចឮក្លាំង ! នៅខាងក្រោមឯណោះមានពេល ខ្លះដែលមិនបានដាក់ខ្លាញ់ក្នុងកងនោះទេមើលទៅឃើញភ្លើងព្រិចៗចេញពីកងនិងខ្សែដែកនោះ គួរកយខ្លាចក្រៃលែង ។ លុះដល់ទម្លាក់អុសអស់ហើយទើបអ្នកខាងលើរៀបចំពូថៅខោអាវនាំគ្នាចុះមកក្រោមតាមអុសនោះទៀត ដើម្បីទៅជួយមិត្តម្នាក់នៅឯក្រោមក្នុងការជញ្ជូនអុសយកទៅរៀបជាម៉ែត្រឱ្យបានហើយពីក្បាលព្រលប់រួចក៏នាំគ្នាដើរត្រឡប់ទៅគុកវិញ ។

សូមជម្រាបថា ក្នុងការកាប់អុសនេះ មនុស្សទោសទាំងអស់ត្រូវតែស្រាតខោអាវនៅខ្លួនទទេទាំងអស់គ្នា ដើម្បីឱ្យស្រួលធ្វើការផង កុំឱ្យប្រឡាក់ខោអាវផងឱ្យស្រួលនឹងដើររុកព្រៃញឹករកអុសផង ។ ខ្សែដែកដែលគេប្រើសម្រាប់ទម្លាក់អុសពីលើភ្នំមកក្រោមនោះ គេទើបនឹងមានប្រើចំនួនប្លាយខែមុនខ្ញុំទៅ កាប់អុសនៅលើភ្នំនោះ ។ ពីមុនមកពុំដឹងជាគេប្រើមធ្យោបាយដូចម្តេចទេ សម្រាប់ទម្លាក់អុសមកក្រោម ។ ម្យ៉ាងទៀតដោយទើបទៅកាប់អុសនៅកន្លែងនោះទើបអុសនៅទីនោះមានសម្បូរនៅឡើយ ។ ការកាប់អុសលើភ្នំខុសគ្នាពីការកាប់អុសខាងក្រោមដែលអុសតូចៗប៉ុនកដៃដកជើងក៏គេយកដែរ , ឯចំណែកពួកលើភ្នំវិញគេឱ្យរើសយកតែអុសធំៗតាំងពីប៉ុនកំភួនជើង ទៅដល់ ប៉ុនភ្លៅហើយត្រូវដើររកនៅទីឆ្ងាយៗចំនួន៦០០ម៉ែត្រទៅ៧០០ម៉ែត្រ ត្បិតនៅទីជិតៗគេកាប់អស់ ទៅហើយ ។ ឯដីលើខ្នងភ្នំក៏ពុំរាបស្មើ,ច្រើនតែខ្ពស់ទាប, មានដុំថ្មតូចធំរដិបរដុបនាំឱ្យពិបាក សែងអុសពីកន្លែងកាប់មកកន្លែងចុងខ្សែដែកយ៉ាងក្រៃលែង ជួនណាពីព្រឹកទល់ល្ងាចសឹងតែរក មិនបានគ្រប់មួយម៉ែត្រផង ។ ណេកប្លយហេរ៉េតក្រោកធ្វើបារ ទឹកទទួលទានខ្លួនឯងផងទៀត ។

នៅពេលនោះខ្ញុំចេះទម្លាប់ទទានសាច់សត្វគ្រប់យ៉ាងតាំងពីបង្កួយ ថ្លែន ពស់ ប្រជៀវ កណ្តុរ ភ្នំ ត្រកួត ។ល។ ដែលពីដើមខ្ញុំមិនដែលទទួលទានសោះ ។ សាច់សត្វទាំងនេះដល់ធ្វើស្អាតបាត, ពោងទឹករួចយកទៅចិញ្ច្រាំឱ្យម៉ដ្ឋបន្តិច ស្លជាមួយម្ជូរស្លឹកថ្មឹង,ស្លឹកសណ្តាន់ ឬផ្លែសណ្តាន់ បង់អំបិលដាក់ទឹកត្រី,បង់ម្ទេសឬម្រះព្រៅទៅធុំក្លិនឈ្ងុយស្រក់ទឹកមាត់ ទទួលទានឆ្ងាញ់គួរសមដែរថែមទាំងឃ្លានផ្សំផងទៅ ឆ្ងាញ់បែនមែន បានបាយយ៉ាងច្រើនមានកម្លាំងព្រឹស ។ មិត្តគង់តែទទួលទានកើតដូចខ្ញុំដែរចំពោះសាច់សត្វទាំងនេះ ពីព្រោះកាលៈទេសៈមកដល់ហើយគឺថា វាទាល់ហើយមិនដឹងបានអីទទួលទានក្រៅពីសាច់សត្វអស់នេះ បើមិនទទួលទានអានតែអត់ បើអត់មានកម្លាំងឯណាធ្វើការឱ្យគេ ? ក្នុងពេលកាប់អុសត្រូវឆ្លៀតរកម្ហូបផង ឱ្យតែឃើញសត្វអីក៏ដោយត្រូវតែខំដេញឬធ្វើម្តេចឱ្យតែខាងតែបានសម្រាប់ធ្វើម្ហូប ។ ចំណែកខ្ញុំគ្រាន់តែដណ្តាំបាយទេ ឯខាងម្ហូបស្រេចលើមិត្តយួនៗគេអ្នកធ្វើទាំងអស់ ត្បិតគេដឹងចាស់មានការពិសោធន៍គ្រប់យ៉ាង គេនៅទីនោះមុនយើង ។ មុនដំបូងដែលមិនធ្លាប់ទទួលទានសាច់សត្វអស់នោះសោះ រាងដូចជាឆ្អើមៗមិនស្និទ្ធដែរ ,ប៉ុន្តែដល់បានភ្លក្សម្តងហើយ ,វាឆ្ងាញ់ដូចសាច់សត្វធម្មតាអីចឹងដែរ ។ ហេតុនេះបានជាខ្ញុំយល់ថា សាច់សត្វអីក៏ដោយ ឱ្យតែផ្សំគ្រឿងត្រូវ ហើយឃ្លានផ្សំផង សុទ្ធតែឆ្ងាញ់ដូចគ្នាទាំងអស់ ត្បិតខំប្រឹងធ្វើការហួសកម្លាំងតាំងពីព្រឹកដល់ថ្ងៃត្រង់ ឥតអ្វីក្នុងពោះសោះ ក្រៅពីបបរបន្តិចពីព្រលឹមនោះ ។

លុះធ្វើការខាងកាប់អុសបានចំនួន ១០ថ្ងៃ ដៃខ្ញុំទាំងពីរឡើងហើមប្រេះក្រហែងឈឺរអាមកាន់ពូថៅកាប់អុសពុំបាន ។ ខ្ញុំបានទៅសុំពេទ្យគេគ្រាន់តែលាបថ្នាំឱ្យបន្តិចឥតឱ្យច្បាប់អ្វីសោះ ។ ខ្ញុំត្រូវត្រឡប់ទៅធ្វើការដូចដើមធម្មតាវិញ ។ ខ្ញុំខំព្យាយាមធ្វើការតទៅទៀតលែងកើតសោះដោយឈឺដៃទាំងពីរខ្លាំងពេក ទើបខ្ញុំប្រាប់ទៅមិត្តខ្ញុំថា បើខ្ញុំឈឺខ្លាំងធ្វើការមិនកើតដូច្នេះ តើត្រូវគិតយ៉ាងម៉េច ? គេប្រាប់ថា ត្រូវទៅប្រាប់កាប៉ូរ៉ាល់សុំឈប់ទៅ ។ ក្នុងថ្ងៃនោះ មិត្តខ្ញុំគេបានជួយកាប់អុសបំពេញចំនួនឱ្យគ្រប់ឱ្យ ។ ឯខ្ញុំធានាជាអ្នកសែងអុសនោះយកមកដាក់នៅដើមខ្សែដែក ។ របៀបសែងអុសនោះ មនុស្សទោសគេធ្វើស្នែងនឹងឈើតាមរបៀបស្នែងកម្មករលីសែង នៅកំពង់ផែកប៉ាល់ភ្នំពេញយើង ដែលខ្ញុំធ្លាប់បានឃើញកាលពីនៅក្មេង ។ បើមនុស្សខ្លាំងសែងម្តង